

І. ГЕОГРАФІЯ РЕКРЕАЦІЇ ТА ТУРИЗМУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ

УДК 725.94 + 069:91 (4) Шевченко Т.Г. + (477)

Бейдик О.О., Сировець С.Ю., Ладизенська Н.П.

НАЦІОНАЛЬНА МОНУМЕНТАЛЬНА ШЕВЧЕНКІАНА: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Проаналізовано та картографічно інтерпретовано поширення пам'ятників Т.Г. Шевченку в Україні (регіональний вимір), запропоновано адаптовані до монументальної Шевченкіани та регіональної символіки таблиці Шульте, розкрито їх переваги та недоліки при застосуванні у географічних дослідженнях.

Ключові слова: пам'ятники, регіони України, Т.Г. Шевченко, Шевченкіана, таблиці Шульте.

Проанализировано и картографически интерпретировано распространение памятников Т.Г. Шевченко в Украине (региональное измерение), предложены адаптированные относительно монументальной Шевченкианы и региональной символики таблицы Шульте, раскрыты их преимущества и недостатки при использовании в географических исследованиях.

Ключевые слова: памятники, регионы Украины, Т.Г. Шевченко, Шевченкиана, таблицы Шульте.

Analysed and mapped the spread of monuments for T. G. Shevchenko in Ukraine (regional dimension), proposed adapted Schulte tables to monumental Shevchenkiana and regional symbols, discovered their strengths and weaknesses in the application of geographic research.

Key words: monuments, regions of Ukraine, T.G. Shevchenko, Shevchenkiana, Shulte tables.

Постановка проблеми. Немає жодної країни в світі, жодного народу, які б не мали історичних постатей, що виступають своєрідним профілем і символом нації, віддзеркаленням її волі, єдності, прагнення до свободи. Для Туреччини – це Кемаль Ататюрк, для американців – Бенджамін Франклін та Авраам Лінкольн, для росіян – це Петро І, Олександр Суворов, Олександр Пушкін, для поляків – Тадеуш Костюшко та Адам Міцкевич, для угорців – Шандор Петефі, для Індії – Махатма Ганді, для Південної Америки – Симон Болівар, а для українців – Богдан Хмельницький і Тарас Шевченко. Героїв мирного часу і часу боротьби за незалежність вшановують музеї, їм відкривають пам'ятники і меморіали, вони зображені на валюті світових держав. Чи не найшанованішим в світі ім'ям, чи не найвеличнішою постаттю є ім'я і постать Тараса Шевченка, 200 років з дня народження якого людство відзначає в цьому році. Монументальній, мистецькій, музейній Шевченкіані і в Україні, і за кордоном присвячені численні публікації [1, 4, 6-8, 10].

Мета публікації – вшанування величі Тараса Шевченка за допомогою традиційних для географії (картографічних) та нетрадиційних

(психологічних) технологій та аналіз просторового поширення монументальної Шевченкіани в форматі України.

Виклад основного матеріалу. В Україні та світі пам'ять про Великого Кобзаря вшановують численні пам'ятники, музеї, музейні комплекси, національні заповідники. На сьогодні в Україні налічується 1256 пам'ятники Тарасу Шевченку (рис.1).

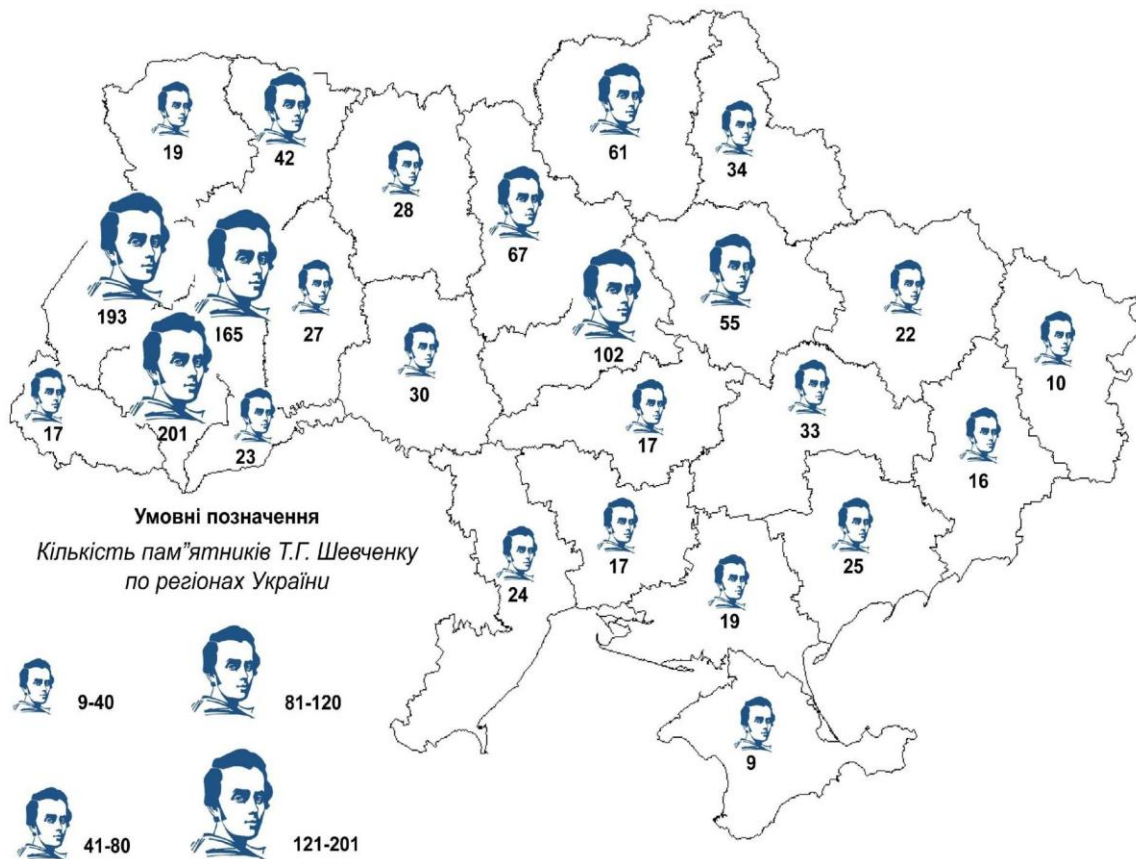

Рис. 1. Пам'ятники Т.Г. Шевченку на території України: регіональний вимір

Перший пам'ятник Т. Шевченку було відкрито у 1881 р. до 20-річчя від дня смерті митця у м. Форт Шевченко (Казахстан, нині Актау). В Україні перший пам'ятник Т. Шевченку (його погруддя) було встановлено у Харкові у садибі Алчевських у 1881 р. Одним із кращих зразків монументальної Шевченкіани у світі та найкращим пам'ятником Т. Шевченку в Україні є пам'ятник, встановлений у Харкові в 1935 р. (скульптор Матвій Манізер, архітектор Йосип Лангбард), який є одним із символів міста і водночас – яскравим зразком скульптури соцреалізму. Зважаючи на те, що значна кількість пам'ятників Т.Г.Шевченку в ряді західних областей України може викликати запитання, нагадаємо, що пам'ятник – це твір мистецтва, створений для увічнення пам'яті про людей і події, який об'єднує скульптурні групи, статуї, бюсти, меморіальні дошки, тріумфальні арки, колони, обеліски. В той же час, найбільш цінними в художньо-мистецькому відношенні є фігури, які повністю

віддзеркалюють реальні пропорції образу або погруддя. Одним з нетрадиційних важелів (геопсихологічних технологій) дослідження монументальної та музейної Шевченкіани можуть слугувати таблиці Шульте (Шульте Вальтер (1910 - 1972) - німецький психіатр і психотерапевт, учень Бергера. З 1962 по 1972 р. - професор психіатрії в Тюбінгені. Дослідження в області психопатології і психотерапії.). Таблиця Шульте – випадково розташовані числа (або інші об'єкти) для тренування швидкого їх знаходження по-порядку (квадрат зі сторонами 20-25 см, який розбивається на 25 осередків в хаотичній послідовності). Застосовуються для дослідження та розвитку психічного темпу сприйняття, зокрема швидкості зорових орієнтовно-пошукових рухів (що є основою швидкочитання), дозволяє розширити поле зору (широке поле зору скорочує час пошуку інформативних фрагментів текстів). Вказувати цифри-об'єкти необхідно у зростаючому порядку (від 1 до 25). На геопсихологічних тренінгах перед початком роботи з таблицею погляд фіксується в її центрі, а час зчитування однієї таблиці не має перевищувати 25 секунд. Відстань від таблиці до очей має бути такою ж, як і при читанні звичайного тексту - 25-30 см. При роботі з таблицями Шульте слід пам'ятати про те, що головне – розширення поля зору, тренування пам'яті та фіксація відповідних об'єктів.

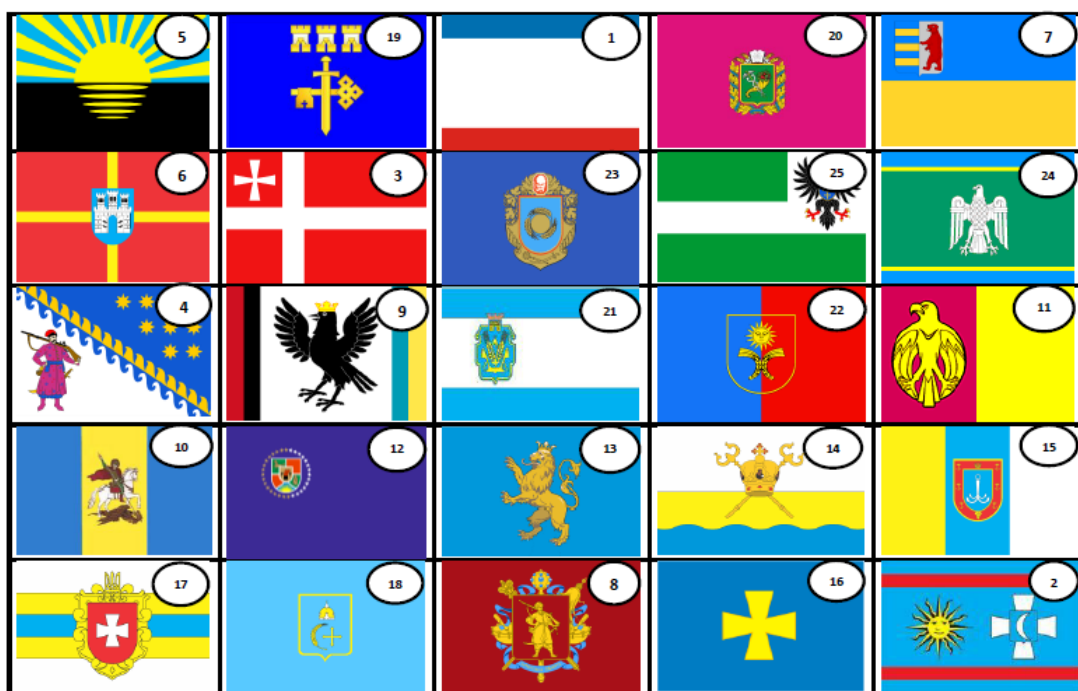

Рис. 2. Прапори областей та автономії України

Пояснення до рисунка 2

Нижче наведено перелік населених пунктів в розрізі регіонів України (прапори яких представлені вище), в яких відкрито пам'ятники Великому Кобзарю:

1. Автономна Республіка Крим: Севастополь, Сімферополь, Євпаторія (пам'ятник Т. Г. Шевченку було встановлено в рік святкування 2500-річчя міста (2003), скульптор Олексій Шмаков), Ялта (пам'ятник заввишки 3,3 м було відлито в Аргентині і пізніше доставлено теплоходом до Криму).

2. Вінницька область: Вінниця, Бар, Жмеринка, Іллінці, Могилів-Подільський, Тульчин, Хмільник, Брацлав (Немирівський р-н), Крижопіль, Курнасівка, Буша (Ямпільський р-н), Журавлівка (Тульчинський р-н), Ілляшівка (Тростянецький р-н), Кордишівка (Козятинський р-н), Олександрівка (Жмеринський р-н), Очеретня (Погребисьненський р-н), Печера (Тульчинський р-н), Северинівка (Жмеринський р-н), Сказинці (Могилів-Подільський р-н), Ставки (Піщанський р-н), Торків (Тульчинський р-н).
3. Волинська область: Луцьк, Берестечко, Володимир-Волинський, Ратне, Шацьк, Ковель (найвищий у світі пам'ятник Тарасу Шевченку встановлений 22 серпня 2005 р., висота — понад 7 метрів, вага бронзової скульптури — близько 20 тон, автор - скульптор Володимир Шолудько).
4. Дніпропетровська область: Дніпропетровськ, Вільногірськ, Дніпродзержинськ, Кривий Ріг, Новомосковськ, Ордонікідзе, Кринички, Томаківка, Царичанка.
5. Донецька область: Донецьк, Авдіївка, Горлівка, Краматорськ, Маріуполь, Новогродівка, Святогірськ, Слов'янськ, Володарське.
6. Житомирська область: Житомир, Бердичів, Коростень, Коростишів, Новоград-Волинський, Радомишль, Брусилів, Ємільчине, Попільня.
7. Закарпатська область: Ужгород, Мукачеве, Великі Лучки (Мукачівський р-н).
8. Запорізька область: Запоріжжя, Енергодар, Мелітополь.
9. Івано-Франківська область: Івано-Франківськ (22 травня 2011 р. в день 150-річчя перепоховання Тараса Шевченка відкрито пам'ятник Кобзареві роботи Лео Мола), Буштин, Галич, Городенка, Долинська, Коломия, Надвірна, Тисмениця, Більшівці, Верховина, Єзупіль (Тисменицький р-н), Заболотів (Снятинський р-н), Кути, Отинія (Коломийський р-н), Білі Ослави (Надвірнянський р-н), Вовчинець (Івано-Франківська міськрада), Стратин (Рогатинський р-н), Топорівці (Городенківський р-н), Тюдів (Косівський р-н).
10. Київська область: Березань, Біла Церква (погруддя Кобзарю встановлене в 1991 р.; барельєф Шевченку на брамі дендропарку «Олександрія»), Богуслав, Бориспіль (пам'ятний знак на честь перебування Т. Г. Шевченка в Борисполі, розташований біля Свято-Покровського собору на трасі «Київ-Харків», було відкрито 24 серпня) 1994 р. на День Незалежності України, автори — О. Скобліков, Є. Скоблікова, Ю. Новохацько, І. В. Моліт, В. Мохніснюк), Боярка, Бровари, Буча, Васильків, Вишгород, Вишневе, Ірпінь, Кагарлик, Переяслав-Хмельницький, Ржищів, Тараща, Фастів, Яготин, Баришівка, Бородянка, Володарка, Макаріїв, Петрівське (Києво-Святошинський район), Фастівець (Фастівський район), у Києві відкрито ряд пам'ятників Тарасу Шевченку:
 - В Шевченківському парку (скульптор — М.Г. Манізер).
 - На Андріївському узвозі. Автор — відомий український скульптор І. П. Кавалерідзе.
 - Погруддя на подвір'ї Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка.
 - Погруддя на території Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури (вулиця Смирнова-Ласточкина, 20). Автор — скульптор Михайло Лисенко. Є точною копією паризького пам'ятника Кобзареві (у сквері Т. Шевченка на бульварі Сен-Жермен).
 - Пам'ятник на території Міжрегіональної академії управління персоналом (Червонозоряний проспект).
 - Пам'ятний знак на честь перебування Т. Г. Шевченка в «Хаті на Пріорці» в Березовому гаю (вул. Вишгородська).
 - Погруддя письменника на території гімназії № 109 на Печерську (вул. Панаса Мирного).
 - Погруддя поета на станції метро «Університет» (бульв. Тараса Шевченка).
 - Погруддя поета на станції метро «Тараса Шевченка».
 - Бюст на фасаді Національної опери ім. Т. Г. Шевченка (вул. Богдана Хмельницького).
11. Кіровоградська область: Кіровоград, Долинська, Знам'янка, Новомиргород, Олександрія.
12. Луганська область: Луганськ, Северодонецьк, Старобільськ.
13. Львівська область: Львів, Броди, Винники (пам'ятник розташований на вул. Шевченка в центрі міста, відкрито 28 вересня 1913 р. - це перший на Західній Україні скульптурний пам'ятник Кобзареві, архітектор — Олександр Лушинський, скульптор - Андрій Яворський), Дрогобич, Золочів, Моришин, Мостиська, Новояворівськ, Перемишлянах, Рава-Руська, Радехів, Самбір, Сколе, Сокаль, Стрий, Трускавець, Турка, Червоноград, Яворів, Великому Любені, Нижанковичі (Старосамбірський р-н), Східниця (Борислав), Завадів (Стрийський р-н), Угерсько (Стрийський р-н).

14. Миколаївська область: Миколаїв, Вознесенськ.
15. Одеська область: Одеса, Березівка, Білгород, Роздільна (Роздольненський р-н), Шевченкове (Кілійський р-н).
16. Полтавська область: Полтава (у стилі конструктивізму, І.П.Кавалерідзе), Гребінка, Комсомольськ, Кременчук, Лохвиця, Лубни, Миргород, Пирятин, Хорол, Диканька, Нові Санжари, Березова Рудка (Пирятинський р-н), Козлівщина (Котелевський р-н), Микільське, Стасі, Тарасівка (Гребінківського р-н), Хомутець (Миргородського р-н).
17. Рівненська область: Рівне, Дубно, Здолбунів, Корець, Острогож, Млинів, Бережниця (Дубровицький р-н), Городок, Теслуго, Тучин.
18. Сумська область: Суми (перший пам'ятник Шевченкові у Сумах встановлений у 1926 р. Пам'ятник у стилі кубізму виконав скульптор І.П. Кавалерідзе. Однак у 1953 році пам'ятник був зруйнований: вважається, що в ньому побачили «кавказький сепаратизм», а Хрущову не подобався кубізм. Новий пам'ятник встановлений у 1957 році, його створив сумський скульптор Яків Красножон), Глухів, Конотоп, Кролевець, Лебедин, Ромни (пам'ятник Тарасові Шевченку встановлено 27 жовтня 1918 року (один із перших пам'ятників Кобзареві у світі). Автор — відомий український скульптор і культурний діяч І.П. Кавалерідзе),Тростянець, Недригайлів, Андріївка (Роменський р-н), Буймерівка.
19. Тернопільська область: Тернопіль, Бережани, Борщів, Бучач, Заліщики, Зборів, Кременець, Монастирище, Почаїв, Тербовля, Чортків, Шумськ, Великі Бірки (Тернопільський р-н), Вишнівець (Збаразький р-н), Залізі (Зборівський р-н), Козова, Коропець (Монастириський р-н), Антонів (Чортківський р-н), Байківці (Тернопільський р-н), Більче-Золоте (Борщівський р-н), Бліх (Зборівський р-н), Богданівка, Божиків (Бережанський р-н), Бриків (Шумський р-н), Буглів (Лановецький р-н), Бурдяківці (Борщівський р-н), Велика Плавуча (Козівський р-н), Великі Гаї (Тернопільський р-н), Великий Глибочок (Тернопільський р-н), Іванівка (Тербовлянський р-н), Івачів Долишній, Колоднівка (Заліщицький р-н), Нагірянка (Чортківський р-н), Озерна, Романівка (Тернопільський р-н), Смиківці (Тернопільський р-н), Стрілківці, Тростянець (Бережанський р-н), Чорнокінецька Воля, Яблунів (Гусятинський р-н).
20. Харківська область: Кулиничі, Балаклія, Дергачі, Зміїв, Лозова, Золочів, Харків (в Харкові є два пам'ятники Шевченку і ще один існував раніше: вважається, що перший в Україні пам'ятник Кобзарю — мармуровий бюст — був встановлений саме в Харкові; ініціаторами створення першого пам'ятника Шевченкові в місті (і Україні) виступила родина Алчевських, а автором — відомий російський скульптор В. О. Беклемішев; пам'ятник Т. Г. Шевченку було споруджено на території харківської садиби Алчевських — в пров. Касперовському (пізніше вул. Совнаркомівська, 13); саме там у саду О.Алчевського і стояв перший пам'ятник Кобзарю; нині він зберігається у музеї Т. Г. Шевченка у Києві; найкращий пам'ятник у світі розташований у саду Т. Г. Шевченка на вулиці Сумській (скульптор М. Г. Манізер, архітектор Й. Г. Лангбард створили багатопланову композицію, домінантою якої є статуя Т. Г. Шевченка заввишки 5,5 м на 11-метровому постаменті, яку за спіраллю оточують 16 динамічних скульптур, що зображують персонажів творів Кобзаря і уособлені образи трудового народу).
21. Херсонська область: Херсон, Генічеську, Гола Пристань, Нова Каховка, Скадовськ, Білозерка.
22. Хмельницька область: Хмельницький, Дунаївці, Кам'янець-Подільський, Полонне, Ярмолинців.
23. Черкаська область: Черкаси, Городище, Звенигородка (в 1981 р. було відкрито пам'ятник Шевченкові, який вперше в Україні зображає його молодим), Золотоноша, Кам'янка, Канів, Корсунь-Шевченківський, Сміла, Тальне, Умань, Чигирин, Шпола, Лисянка, Шрамківка, Будище (Звенигородський р-н), Вершачі (Чигиринського р-н), Зелена Діброва (Городищенський р-н), Келеберда (Канівський район), Козацьке (Звенигородський р-н), Криві Коліна (Тальнівський р-н), Леськи (Черкаський р-н), Лип'янка (Шполянський р-н), Межиріч (Канівський р-н), Мельники (Чигиринський район), Мліїв (Городищенський р-н), Моринці (Звенигородський р-н), Пекарі (Канівський р-н), Попудня, Потап, Прохорівка (Канівський р-н), Родниківка (Уманський р-н), Червона Слобода (Черкаський р-н), Шевченкове (Звенигородського р-н).
24. Чернівецька область: Чернівці.
25. Чернігівська область: Чернігів, Батурич, Ічня, Ніжин, Носівка, Остер, Прилуки, Козелець, Лосинівка, Седнів (Чернігівський р-н), Качанівка (Ічнянський р-н), Кобижча (Бобровицький р-н).

Адаптація таблиць Шульте до регіональної символіки та монументальної національної Шевченкіани. Аналіз значної кількості об'єктів монументальної Шевченкіани дав можливість виділити в межах регіонів України (прапори останніх представлено на рис. 2) найбільш цінні та значимі (рис.3).

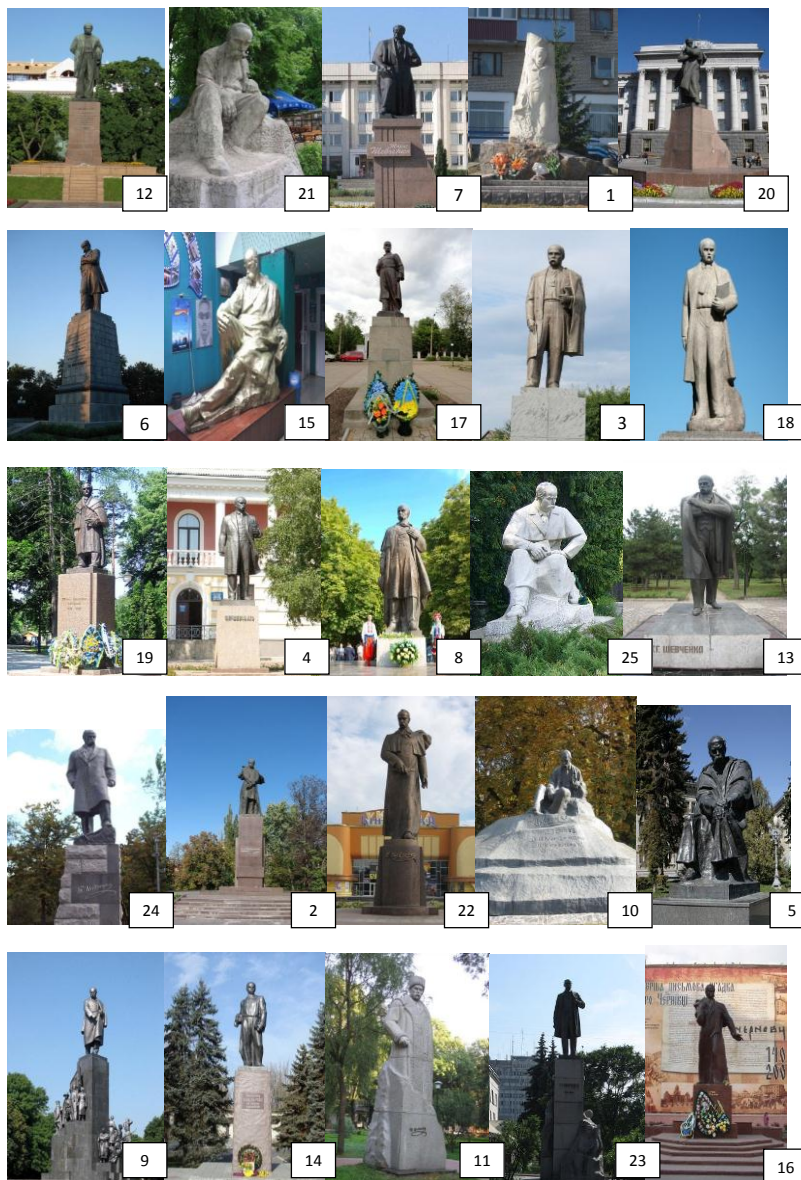

Рис. 3. Скульптурні пам'ятники Тарасу Шевченку в Україні в таблиці Шульте

Пояснення до рисунка 3

1. Вінницька обл., Жмеринка: відкрито 7 вересня 2008 р. (скульптор Микола Крижанівський);
2. Полтавська обл., Кременчук: відкрито 22 травня 2004 р. (скульптор Л.М. Шлапаковський);
3. Закарпатська обл., Мукачівський район, с. Великі Лучки: відкрито 22 травня 2011 р. (скульптор Леонід Молодожанин);
4. Кіровоградська обл., Кіровоград: відкрито 1982 р. (скульптори М. К. Вронський, А. Гончар, архітектор А. Губенко);
5. Тернопільська обл., Тернопіль: відкрито 1982 р. (скульптор Микола Невеселий);

6. Дніпропетровська обл., Дніпропетровськ (о. Монастирський): відкрито 1958 р. (скульптори І.С. Зноба, В.І. Зноба, архітектор Л.Р. Ветвицький);
7. АР Крим, Севастополь: відкрито 1999 р. (скульптори Петро Подолець, Володимир Стасюк);
8. Луганська обл., Луганськ: відкрито 22 травня 1998 р. (скульптор І.М. Чумак);
9. Харківська обл., Харків: відкрито 24 березня 1935 р. (скульптор Матвій Манізер, архітектор Йосип Лангбард);
10. Сумська обл., Ромни: відкрито 27 жовтня 1918 р. (скульптор І.П. Кавалерідзе);
11. Хмельницька обл., Хмельницький: відкрито 19 грудня 1992 р. (скульптори І. Зноба, В. Зноба, архітектор В. Громихін);
12. Київ: відкрито 1939 р. (скульптор Антоніо Шіортіно);
13. Миколаївська обл., Миколаїв: відкрито 1958 р. (скульптор І.Діба);
14. Херсонська обл., Нова Каховка: відкрито 2001 р. (скульптор В.М.Потребенко);
15. Донецька обл., Донецьк: відкрито 2001 р. (скульптори М. К. Вронський та О. П. Олійник, архітектор В. О. Шарапенко);
16. Чернівецька обл., Чернівці: відкрито травень 1999 р. (скульптор Микола Михайлович Лисаківський);
17. Житомирська обл., Бердичів: відкрито 3 березня 1960 р. (скульптор Петро Криворучий);
18. Запорізька обл., Мелітополь: відкрито 22 травня 2011 р. (скульптор Віталій Рожик);
19. Івано-Франківська обл., Івано-Франківськ: відкрито 22 травня 2011 р. (скульптор Лео Мола);
20. Волинська обл., Луцьк: відкрито 9 березня 1995 р. (скульптор Едгар Кунцевич, архітектори Олег Стукалов, Андрій Бідзіля);
21. Київ: (скульптор І. П. Кавалерідзе);
22. Рівненська обл., Рівне: відкрито 1999 р. (скульптор Петро Подолець, Володимир Стасюк);
23. Черкаська обл., Черкаси: відкрито 1964 р. (скульптори М.К. Вронський, О.П. Олійник, архітектор В.Г. Гнєздилов);
24. Одеська обл., Одеса: відкрито 1966 р. (скульптори А.Ю. Білостоцький, О.О. Супрун);
25. Львівська обл., Львів: відкрито 24 серпня 1992 р. (скульптор Юрій Гав'юк).

Таким чином, сильні сторони переважають слабкі, але останні свідчать про певні недоліки цієї технології.

Аналіз недоліків і переваг адаптації таблиць Шульте до географічної проблематики. Застосування таблиць Шульте як одного з видів активних методів навчання у навчальному процесі має свої переваги та недоліки. Аналіз досвіду застосування цієї технології у навчальному процесі дає можливість викласти їх у наступному вигляді.

Переваги	Недоліки
• чинник об'єктивного сприйняття природних, суспільно-політичних, економічних явищ та процесів; • чинник усунення «білих плям» в історії суспільства, повернення забутих імен; • інноваційність залучення таблиць Шульте до географічної та туристсько-рекреаційної проблематики;	• асиметрія сюжетів (переважання архітектурно-історичних (в т.ч. сакральних) об'єктів над природними); • складність регіональної ідентифікації природних об'єктів, їх схожість; • спрощеність та прямолінійність реалізації технології; • невисока якість сюжетів та складність їх

• чинник ефективного використання комп'ютерних технологій для пошуку та виявлення фактажу та інформаційно-ілюстративного матеріалу; • можливість використання таблиць для обстеження осіб широкого вікового діапазону, оцінки ефективності роботи, психічної стійкості індивіда, визначення стійкості уваги та динаміки працездатності; • чинник концентрації, розвитку уваги та мислення, тренування поля зору («бокового» зору) та підвищення швидкості реакції на зовнішні стимули; • чинник розвитку швидкості зорових орієнтовно-пошукових рухів, простих сенсомоторних реакцій та периферійного зору, визначення стійкості уваги і динаміки працездатності; • дослідження рухливості основних нервових процесів (збудження та гальмування), характеристики працездатності нервових клітин кори головного мозку (працездатність залежить від сили збудливого та гальмівного процесів); • вибудувані ілюстративні та асоціативні ряди виступають стимулом активного засвоєння матеріалу, формування його емоційного сприйняття; • розмаїття первинного матеріалу, який виступає потенціалом та резервом для подальшого комбінування; • самостійний пошук та вибір студентом (навчальний процес у ВНЗ туристсько-рекреаційної спеціалізації) ресурсно-рекреаційних сюжетів; • використання власних світлин, реалізація індивідуального бачення топ-25-ки об'єктів (експонатів), їх комбінування та концентрований виклад; • можливість комбінування, ротації складових таблиці; • використання таблиць Шульте як важеля формування регіонального та національного ресурсно-рекреаційного іміджу; • чинник формування індивідуального світогляду; • стимул сприймати об'єкти на власні очі (польові експедиційні дослідження); • перспективи використання туристсько-рекреаційного наповнення таблиць Шульте	ідентифікації при тиражуванні (перенесенні на паперові носії, в публікації); • підвищені вимоги до технології друку та якості паперових носіїв; • труднощі відбору та генералізації (узагальнення) первинного матеріалу; • складність вибору об'єктів, що репрезентують область, регіон, підкреслюють його індивідуальність; • брак придатних для використання в таблиці об'єктів туристського призначення в ряді регіонів; • недостатня обізнаність географів про таблиці Шульте та практична відсутність «географічного» досвіду їх застосування; • підвищені вимоги до інструктажу та IQ учасників тренінгу; • підвищені вимоги та складність залучення природних об'єктів до таблиці (подібність та схожість багатьох природних об'єктів різних територій); • обмеженість можливостей реалізації тренінгу в чорно-білому варіанті; • відсутність світлин ряду об'єктів, брак їх представлення в Інтернеті; • невисока якість вміщених в Інтернеті зображень та їх поверхневий опис; • територіальна диспропорція об'єктів, значна кількість яких припадає на великі міста та культурні центри.
---	---

(технології, принципу, підходу) у навчанні, на туристських порталах, тестуванні і т.ін.;	
• чинник самостійного пізнання нових територій та об'єктів, розвитку креативного мислення, пізнання культурних надбань різних народів;	
• чинник пошуку балансу та пропорцій між об'єктами природного та «синтетичного» середовища, розвитку індивідуальних дизайнерських та художніх здібностей;	
• розвиток та реалізація творчих здібностей.	

Висновки

- розроблено та запропоновано ряд адаптованих до монументальної Шевченкіани та регіональної символіки України таблиць Шульте;
- застосування активних методів навчання, в т.ч. адаптованих до географічної проблематики таблиць Шульте, сприяє концентрації, розвитку, тренуванню уваги та мислення (індивіда та групи) та виступає чинником об'єктивного сприйняття природних, суспільно-географічних, політико-економічних явищ та процесів;
- технологія використання таблиць Шульте може бути застосована як до класичних географічних, так і конструктивно-географічних дисциплін;
- аналіз сильних і слабких сторін адаптації таблиць Шульте до навчального процесу, базується на досвіді реалізації відповідних педагогічних експериментів в ряді ВНЗ України;
- проведений аналіз свідчить про еволюцію монументально-скульптурної Шевченкіани, її просторову експансію та виникнення нових технологій щодо пізнання феномену Великого Кобзаря;
- запропоновано картографічну модель просторового поширення монументальної Шевченкіани в розрізі регіонів України.

Використані джерела:

1. Анісов В., Середа Є. *Літопис життя і творчості Т. Г. Шевченка* / Вид. 2-е, доповн. — К.: Дніпро, 1976. — 392 с.
2. Бейдик О.О., Новосад Н.О. *Унікальна Україна: географія та ресурси туризму. Навчальний посібник*. — К.: Альтерпрес, 2013. — 572с.
3. Бейдик О.О., Тертична Ю.В. *Застосування таблиць Шульте при вивченні рекреаційно-географічних дисциплін*. // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 4. «Географія і сучасність» [зб.наукових праць]. — К.: 2011. — Вип. 14 (26). — с. 91-97.
4. Інтернет-портал присвячений Т. Шевченку // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://kobzar.info/memories/museums/gaupvt/> (30.09.13)
5. *Комплексний атлас України* / Відп. ред. Л.М. Веклич. — К.: ДНВП «Картографія», 2005. — 96 с.
6. Крижова Н.О. *Атлас «Шляхами Великого Кобзаря»*. — К.: ДНВП «Картографія», 2014. — 88 с.
7. Офіційний сайт Національного музею Тараса Шевченка // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://museumshevchenko.org.ua> (01.12.13)
8. Офіційний сайт Шевченківського національного заповідника // Електронний ресурс. Режим доступу: <http://shevchenko-museum.com.ua/> (15.11.13)
9. Тарасов. В.К. *Персонал-технология: отбор и подготовка менеджеров*. — Л.: Машиностроение, 1989. — С.175–185.
10. *Туристична карта: Україна. Шляхами Великого Кобзаря* / Ред. Н. О. Крижова. — К.: ДНВП «Картографія», 2012.